

HARDANGERVIDDA VILLREINUTVAL

Rapport jakta 2024

FELLING HARDANGERVIDDA 2024

Kommune	Kvote bukk	Kalv hunn	Kalv hann	1 ½ simle	1 ½ bukk	Simle	Bukk	TOTALT
Vinje	666	2	5	2	3	3	164	179
Nore og Uvdal	632	0	0	0	0	0	6	6
Ullensvang	861	0	0	0	0	0	145	145
Eidfjord	511	0	0	0	0	0	19	19
Tinn	497	0	0	0	0	0	45	45
Ulvik	144	0	0	0	0	0	3	3
Hol	167	0	0	0	0	0	6	6
Aurland	13	0	0	0	0	0	0	0
Rollag	9	0	0	0	0	0	0	0
Totalt	3500	2	5	2	3	3	388	403

Grungedalstangen er inkludert i tallene – 14 felte dyr, hvorav 7 kalv, 5 ungdyr og 2 voksne bukker.
I tillegg kommer 17 dyr registrert som fallvilt ifm. jakta. Bl.a. 10 stk. simler avlivet av jeger pga. skade/sykdom.

Det var kun tillatt å felle voksen bukk på Hardangervidda i 2024 (unntak for valdet Grungedalstangen som forvaltes uavhengig av resten av villreinområdet). Det synes ikke å ha vært et problem med feilskyting av andre dyr enn voksen bukk. Med 403 felte dyr, hvorav 388 voksne bukker, ble det et meget godt resultat. Dyra hadde i 2024 noe dårligere arealbruk enn i 2023, men til gjengjeld var det noe mer bukk som hadde skilt seg fra fostringsflokkene og gikk for seg selv. Det bidro til bra felling i de områdene hvor bukkeflokkene oppholdt seg.

KVOTE

Kvoten ble satt innenfor rammene av godkjent bestandsplan og ny bestandsvurdering. Målet om kalvetilvekst på 1.400 – 1.700 kalv ble vurdert å ikke nåes. Fokus ble derfor uttak av voksen bukk for å holde andel voksen bukk på under 15% etter jakt. Det vises til kvoteanbefaling for detaljer.

For å nå ønsket kalvetilvekst ble det ikke anbefalt jakt på andre dyr enn voksen bukk. Følgende anbefaling ble gitt nemnda, noe de vedtok.

- *Total kvote på 3.500 dyr.*
- *Hele kvoten tildeles med korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre».*

Kvoten var forventes å resultere i felling av opp mot 400 stk. voksen bukk, mest sannsynlig færre.

TILTAK

Hardangervidda har de siste årene gjennomført ulike ekstraordinære tiltak for å tilrettelegge for høy avskyting og stort uttak av voksen bukk. I 2023 ble dette endret da bestandsstatus ikke tilsa at dette var av betydning for å nå vedtatte bestandsmål. Et stort flertall av rettighetshavere / fjellstyrer ga uttrykk for at en nå ikke ønsket ekstra tiltak som endret jakttid mm, da det var ønske om en roligere jakt med mindre forstyrrelse av dyra. Dette var signaler som også ble gitt av myndighetene. Dette ble lagt til grunn også i 2024.

Anbefalt jakttid var fra og med 20/8 til og med 22/9. Den formelle jakttiden var lenger, men det blir på Hardangervidda i svært liten grad felt voksen bukk etter 20/9. Utvalet vurderte derfor at en anbefaling ville bli fulgt, noe som også viste seg å stemme. Ingen dyr ble registrert felt etter 22/9.

Litt ut i jakta var det forventet at en stor andel av bestanden ville gå i noen få flokker. Dette kunne gjøre det vanskelig for jegerne å holde oversikt over hvor dyra var, med risiko for at dyra i lengre perioder kunne bli gående i områder uten jegere. For å unngå dette fikk jegerne tilgang til dyreposisjoner med 3 døgns forsinkelse. Dette gjorde det mulig for jegerne å planlegge jakta ut fra tradisjonell metode med å se på spådd vindretning den kommende uke. Noen uheldige konsekvenser av denne tilgangen er ikke registrert. De fleste jeger har begrenset med tid i fjellet og det er derfor viktig at mange «treffer» med tanke på å være på retts sted til rett tid for å få mulighet til dyr. Desto færre jegere som får «bomtut» uten felling, desto mindre behov blir det for en ekstra tur. Dette gir færre jegere, roligere jakt og mindre transportbehov utover i jakta.

Overføring av kontrollkort mellom vald er mulig med tillatelse fra rettighetshaverne og det ble i 2024 gitt dispensasjon fra forskriften slik at dette kunne gjøres muntlig. Rettighetshaverne kunne selvsagt kreve skriftlig tillatelse dersom de ønsket dette. Dette er en ordning som også tidligere har vært benyttet på Hardangervidda og skriftlig samtykke ved overføring kan lett gjøres ved f.eks. sms eller e-post. Det er derfor normalt ingen formelle problem med å kunne overføre kort mellom vald i løpet av jakta.

DATAINNSAMLING

Innlevering av kontrollkort er fortsatt den eneste mulighet for å få et kvalitetssikret og korrekt fellingsresultat. Arbeidet med retur av kontrollkort og nemnda sin gjennomgang av disse er derfor viktig. Registrering og oppbevaring av data for det enkelte dyr som er felt skal gjøres på hjorteviltregisteret. Alle felte dyr skal registreres på www.hjorteviltregisteret.no (eller via app'n settogskutt) med nødvendige opplysninger. Det har vært økt fokus på dette og mye informasjon til jegere og valdansvarlige. Villreinnemnda fattet i 2024 vedtak etter hjorteviltforskriften § 32 og påla valdansvarlig / jeger å registrere alle felte dyr med opplysninger.

Av 403 felte dyr ble 386 dyr registrert på hjorteviltregisteret av jeger eller valdansvarlig. Villreinnemnda registrerte de manglende 17 dyr ut fra informasjon på returnert kontrollkort. Dette er meget bra og første gang alle felte dyr er registrert på hjorteviltregisteret. Nemnda har også sjekket alle registreringene med opplysninger på returnerte kontrollkort. En del feil i registreringer er rettet opp og manglende opplysninger som fremkommer av kontrollkortet er lagt inn. Manglende kortnummer og registrering på feil vald er feil som har gått igjen. Dette er tidkrevende, men tross alt overkommelig med kun 403 felte dyr. Villreinutvalet har av den grunn ikke gått gjennom kontrollkortene fra årets jakt, men benyttet opplysningene som er i hjorteviltregisteret.

Alle felte dyr skal ideelt sett være registrert med alle nødvendige opplysninger, som nøyaktig veid vekt, strekkode for innlevet cwd-prøver og underkjeve, fellingssted, kortnummer mm. I tabellen nedenfor er det gitt en oversikt over hvor mange av de felte dyr som er registrert med ulike opplysninger.

Innleverte registreringer hjorteviltregisteret 2024	Antall
Antall felte dyr	403
Antall registrerte dyr i hjorteviltregisteret	403
Antall registrert av nemnda	17
Antall med oppgitt veid vekt	287
Antall med anslått vekt	109
Antall med påført cwd-kode	352
Oppgitt fellingssted – vald nr. / stedsnavn	354
Oppgitt vald nr. fellingssted	190
Felt på annet vald (minimumstall)	40
Antall med oppgitt kortnummer (mange er registrert av nemnda)	402

- Kontrollkort inneholdt ingen supplerende info om vekt – ref, nemnda.

Kjever

NINA har mottatt underkjeve fra 242 felte dyr. Av disse mangler 12 stk. merkelapp og 32 stk. mangler treff i hjorteviltregisteret (manglende eller feil strekkode). Dette er den beste innleveringen av kjeve fra Hardangervidda. Når en vet at bukk vokser hele livet så er det viktig med innlevering av kjeve for korrekt aldersbestemmelse gjennom tannsnitting. Dette for å korrelere nøyaktig veid vekt mot alder. Nøyaktig veid vekt for 287 voksne bukker og antall innleverte kjever må betegnes som bra og er en stor forbedring i datainnsamlingen på Hardangervidda. Når en begynner å felle simler, ungdyr og kalv må målet være tilnærmet 100% innlevering fra disse kategoriene dyr!

CWD-prøver

Dagens forvaltning er i stor grad styrt av behovet for å håndtere påvist cwd i bestanden. Innsamling av cwd-prøver fra alle felte dyr er svært viktig og det skal levers prøver fra hjerne

og svelgelymfeknute. Dette er eneste mulighet for over tid å dokumentere forekomst av cwd eller ikke i bestanden. For at prøven skal registreres på rett villreinområde og til rett individ, må prøvene merkes med merkelapp og samme strekkode må registreres i hjorteviltregisteret. Dette er eneste mulighet for å knytte prøve til rett dyr og dermed få info om kjønn og alder på det dyr prøven tilhører. Dette er viktig da en antar det er ulik risiko for cwd-forekomst ut fra kjønn og alder.

I høst leverte jegerne cwd-prøver fra 382 dyr, dvs. 97% av alle felte dyr eldre enn kalv. Dette er svært bra! Derimot var det kun 317 dyr hvor prøven var komplett med både lymfeknute og hjerneprøve, dvs. 80%. 20 % av prøvene manglet lymfeprøve som er viktig for å kunne påvise smitte i en tidlig fase av sykdomsforløpet. Innlevering av lymfeprøve fra denne siste andelen vil bedre kvaliteten og nytten av felte dyr med tanke på å beregne sannsynlig forekomst av cwd og eventuelt sannsynlig «smittefrihet». Tabellen nedenfor viser prøver innlevert fra registrerte felte dyr og fallvilt.

Innleverte cwd-prøver 2024	Antall
Prøver med hjerne og lymfe	317
Prøver med kun hjerne	73
Prøver med kun lymfe	3
Totalt antall prøver fra registrert felte dyr og fallvilt	393

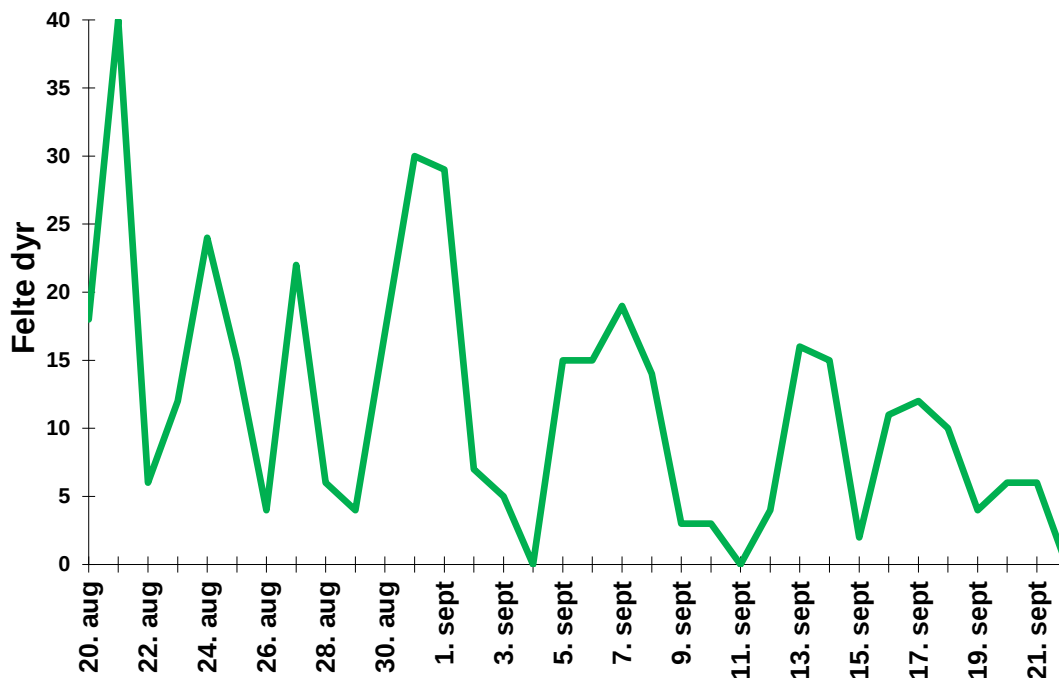
Registrering av strekkode for prøver

11% av felte dyr mangler registrering av strekkode (prøvemerkelappnummer) i hjorteviltregisteret. Dette gjør at innlevert cwd-prøve og underkjeve ikke kan knyttes til det felte dyret. I år hvor det kun felles voksen bukk vet en at cwd-prøven kommer fra voksen bukk. Når det derimot felles både simler og bukk vil en ikke vite kjønn eller alder på det dyr prøven er tatt fra, når strekkode ikke registreres. Ved beregninger knyttet til cwd antar en at sannsynlighet for cwd forekomst hos voksen bukk er 3 ganger høyere enn hos simle. Det er også viktig å følge med på cwd-forekomst i både bukk og simlesegmentet. Kunnskap om kjønn og alder på det dyr prøvene tas fra er derfor meget viktig.

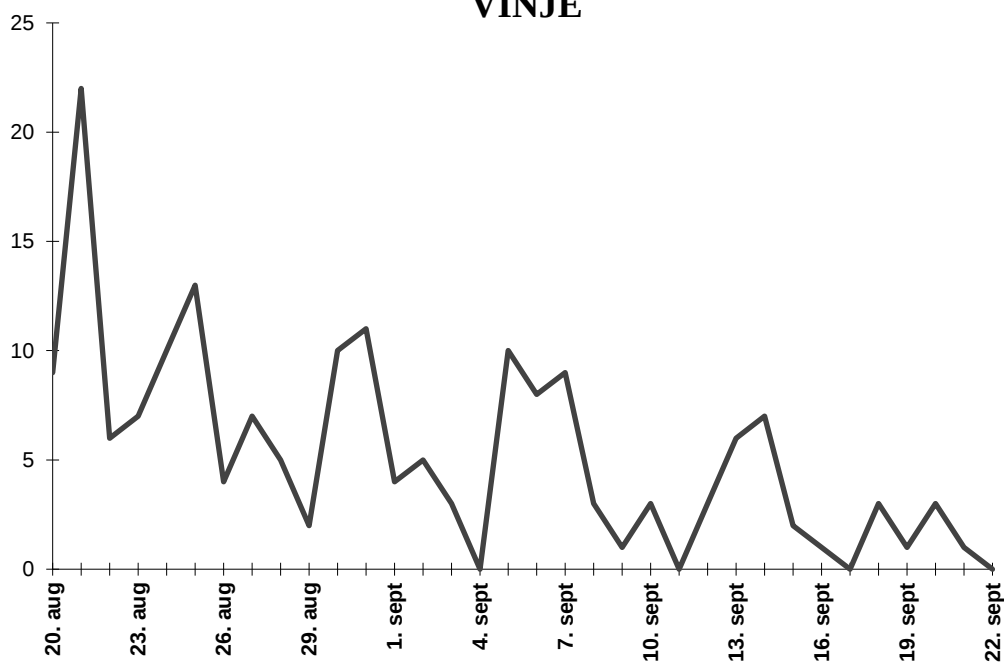
Når en igjen begynner å felle andre typer dyr enn voksen bukk blir det svært viktig at alle dyr registreres med prøvenummer på hjorteviltregisteret. Villreinutval og nemnd mener et nytt kontrollkort med prøvelapper inkludert, der kortnummer og prøvenummer er det samme, er et svært viktig tiltak for å bedre rapporteringen. Miljødirektoratet klarte eller ønsket ikke dette i 2024, men dette vil forhåpentligvis komme på plass i 2025.

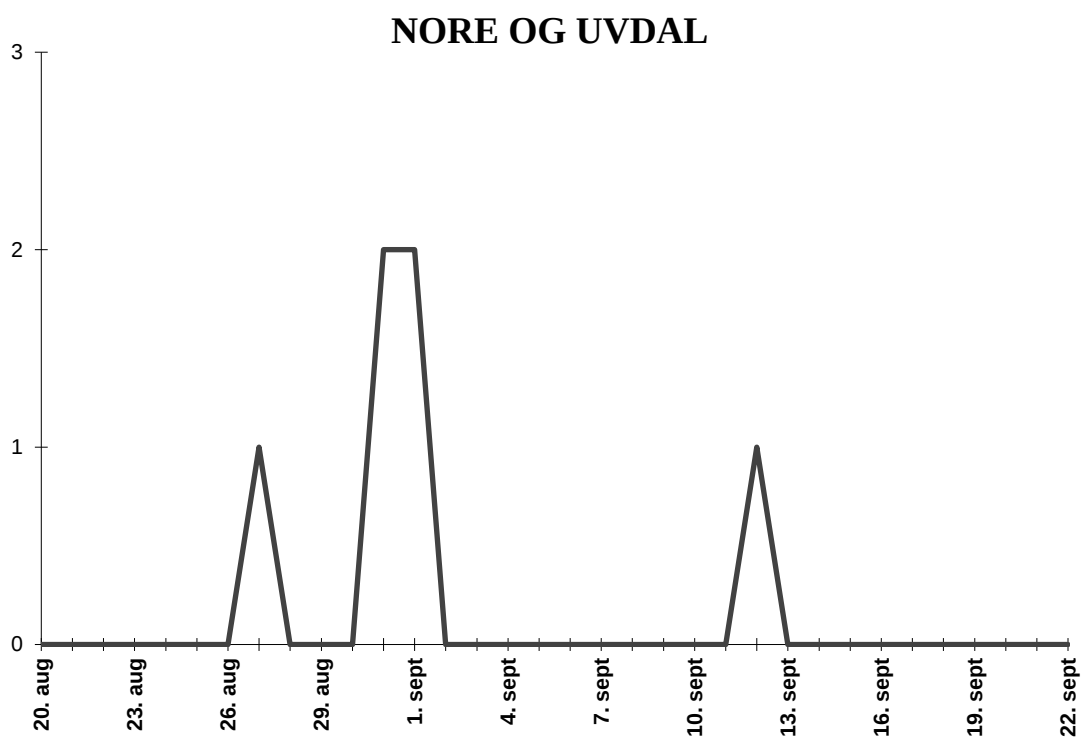
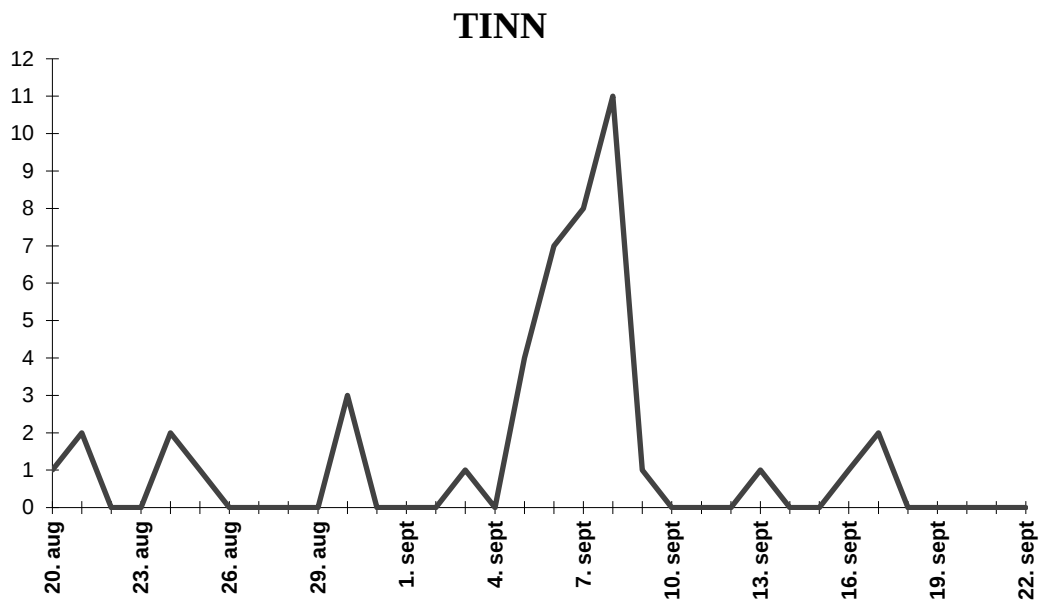
KOMMUNEVIS FELLING FORDELT PÅ DATO

Figurene nedenfor viser antall dyr som er felt i den enkelte kommune fordelt på dato. Dette ut fra informasjon om felte dyr registrert på www.hjorteviltregisteret.no

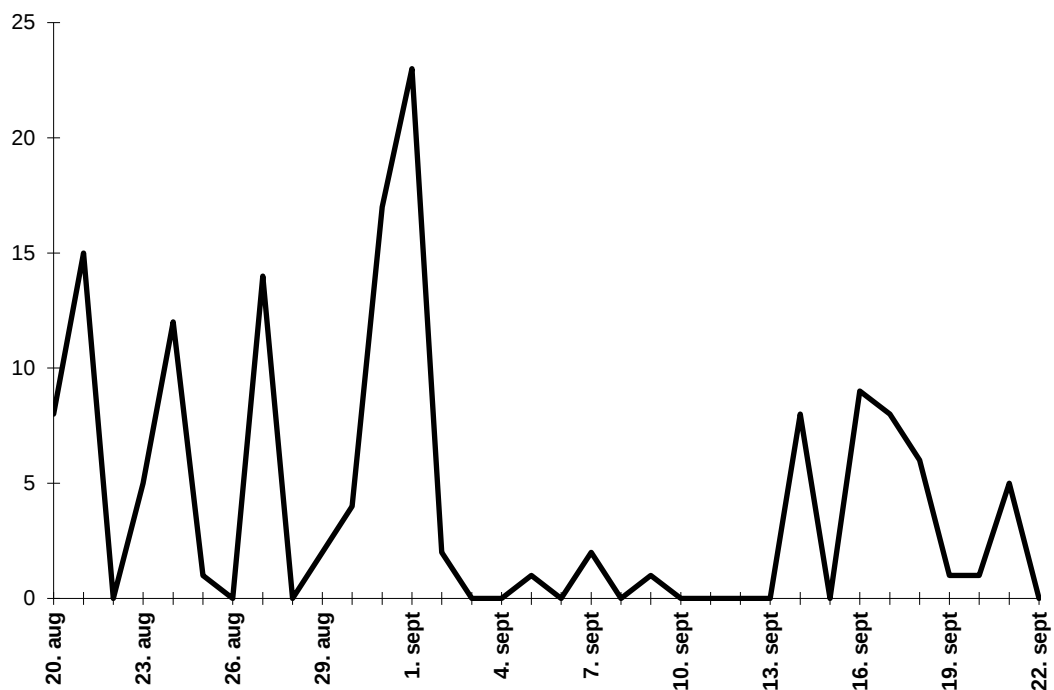

Felling fordelt på den enkelte dag, samlet for hele villreinområdet.

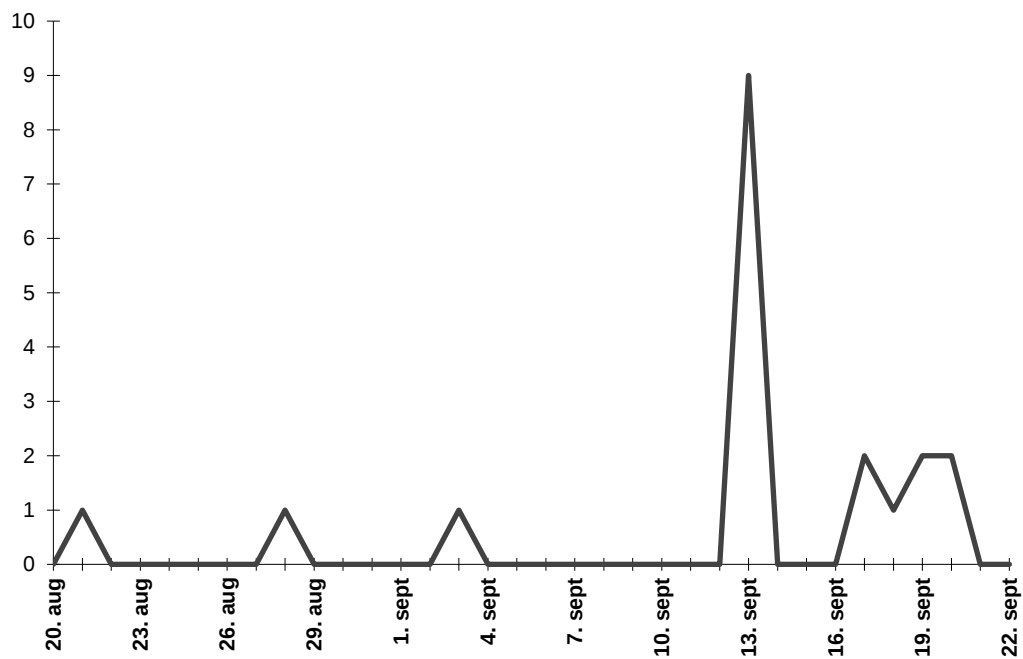
VINJE

ULLENSVANG

EIDFJORD

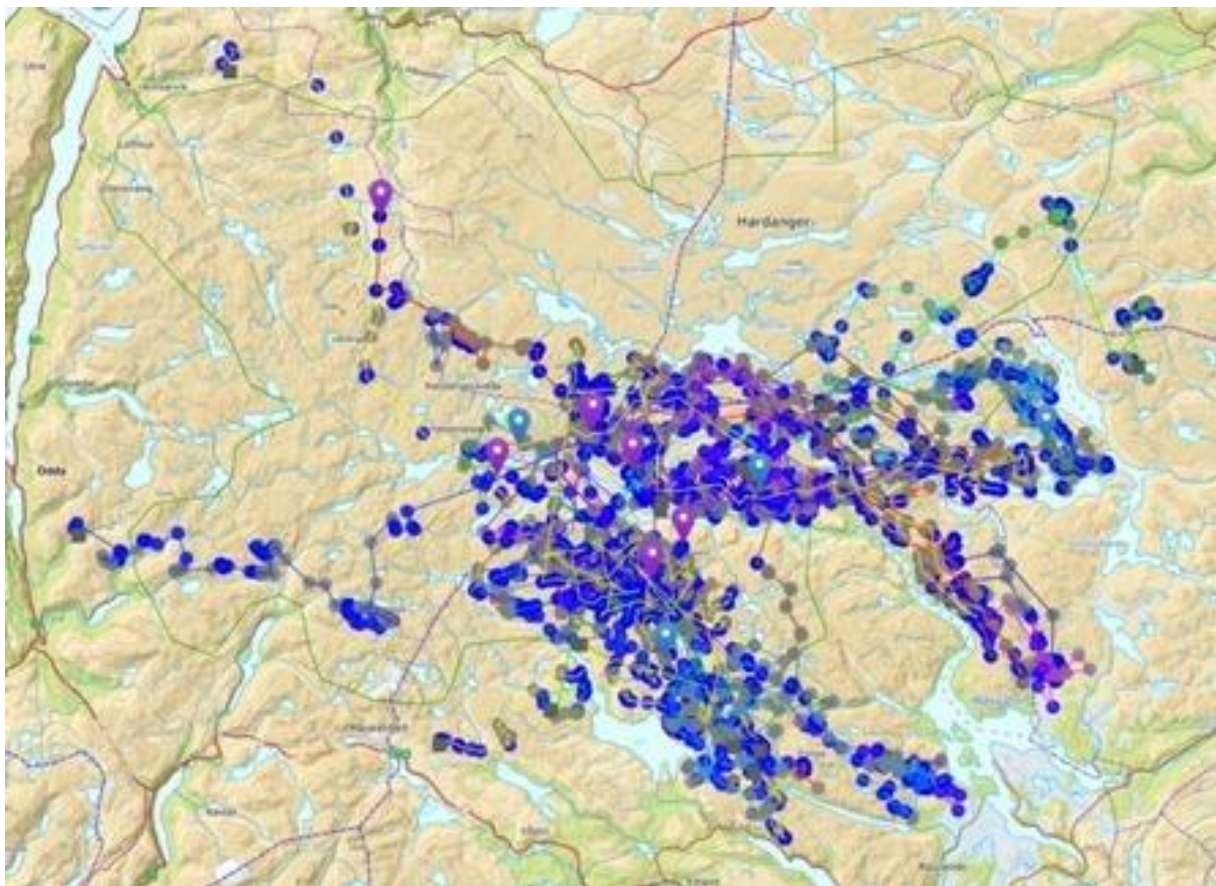

RADIOMERKEDE DYR – OMRÅDEBRUK I JAKTA

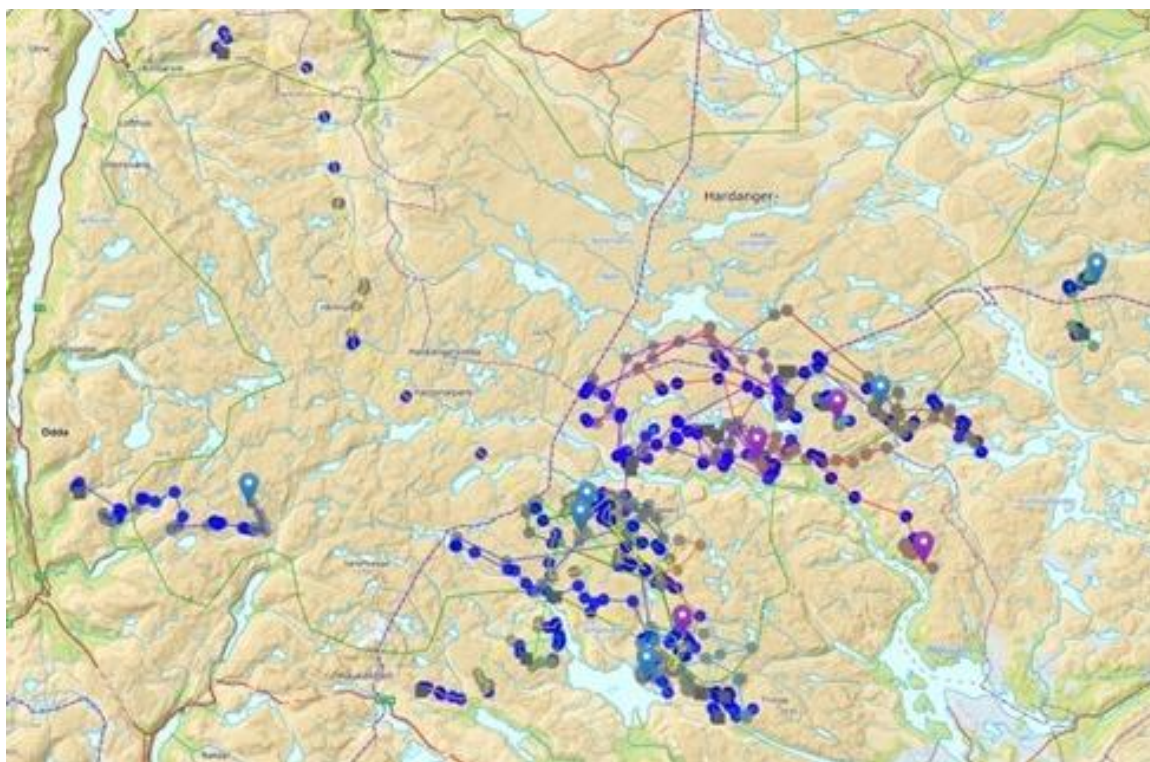
Tilgang til posisjoner fra radiomerkede dyr via www.dyreposisjoner.no gir et godt innblikk i hvor hovedtyngden av dyr har beveget seg i løpet av jakta. Dette spesielt i år med liten bestand og relativt mange merkede dyr av både simle og bukk. Kombinert med opplysninger om antall felte dyr på den enkelte dato i hver kommune, gir dette god oversikt over arealbruken.

GPS-merkede dyr viser at det var dyr langt vest i starten av jakta, men at det generelt sett var lite merkede dyr i Ullensvang. Fellingsresultatet viser imidlertid bedre felling i Ullensvang enn det dyreposisjoner skulle tilsi. Dette skyldes at det var flere bukkeflokker i vest, også uten merkede dyr, som gjorde at jakta ble effektiv. Det var spesielt områdene Røldal – Odda som utmerket seg med bukkeflokker som ga godt fellingsresultat. Jakta i Nore og Uvdal og Tinn ble derimot dårligere enn posisjoner for merkede dyr skulle tilsi. Dette kan forklares ved at de fleste flokkene som var innom disse to kommunene var fostringsflokker med svært lite voksen bukk. Vinje hadde dyr i deler av kommunen tilnærmet hele jakta.

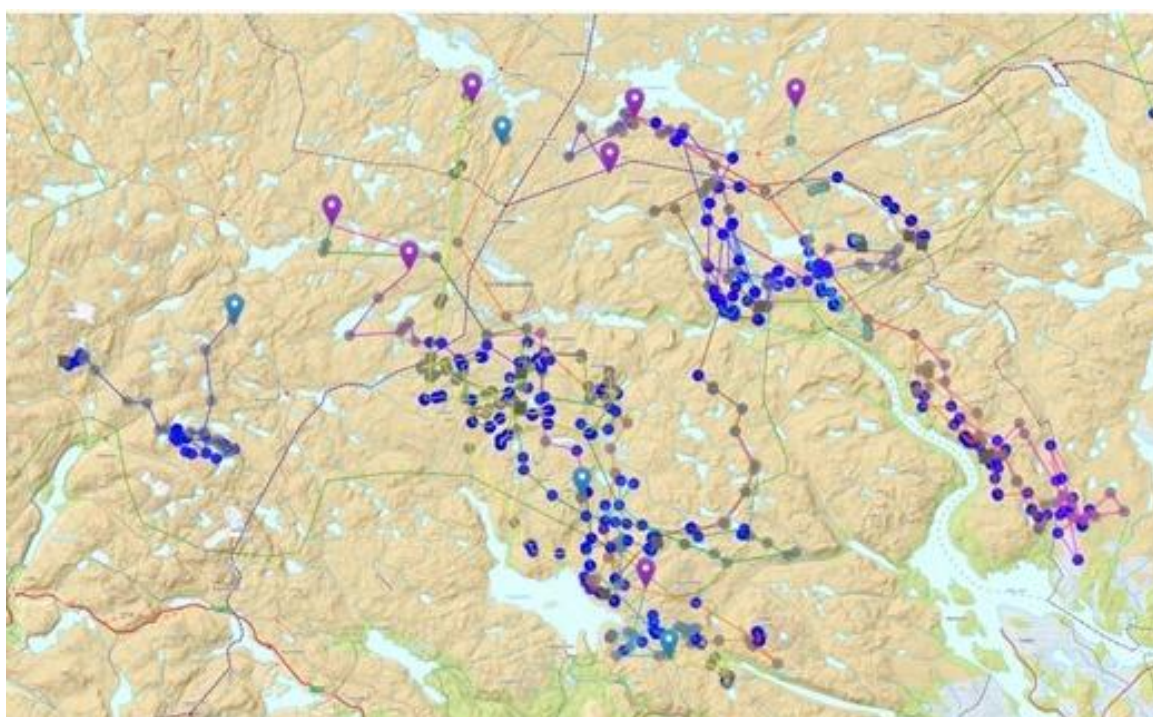
Nedenfor er kartutsnitt som viser arealbruk for merkede dyr i hele jakta og i perioder av jakta. Info er hentet fra www.dyreposisjoner.no

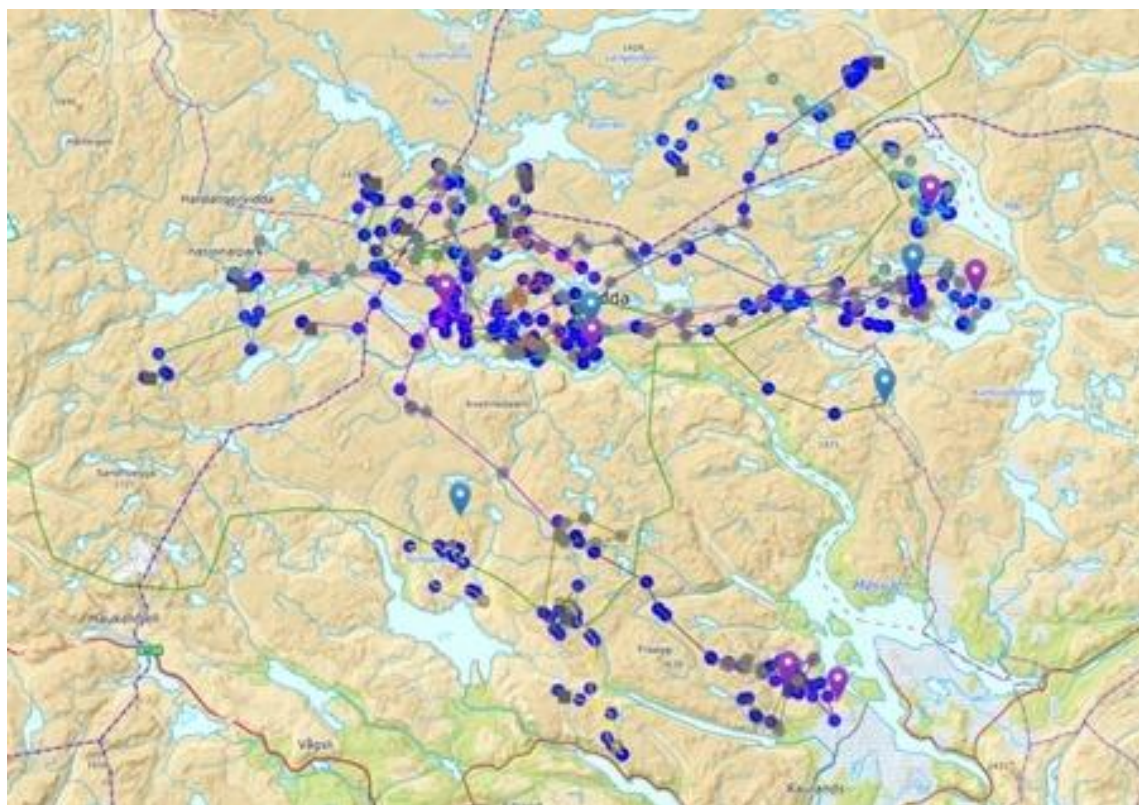
GPS-merkede dyr sin arealbruk fra 20. august til og med 22. september 2024.
Posisjoner fra merket simle nord-øst for Mårfjorden er enslig simle.

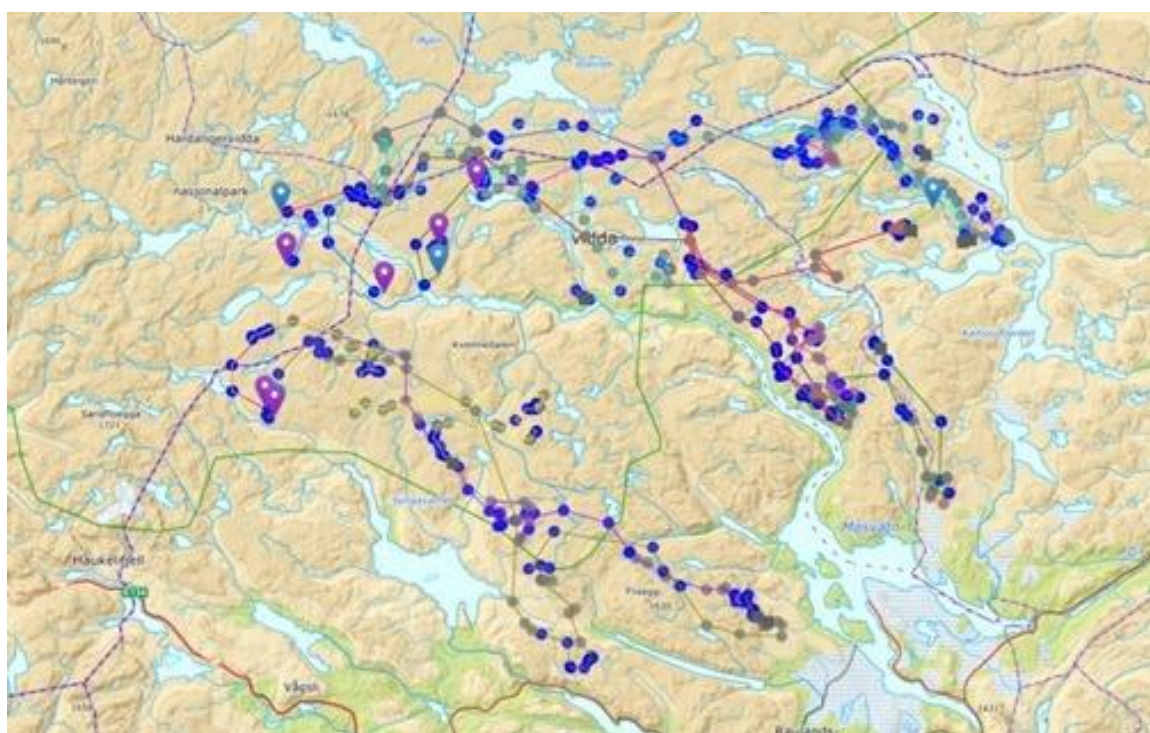
GPS-posisjoner 20. - 25. august.

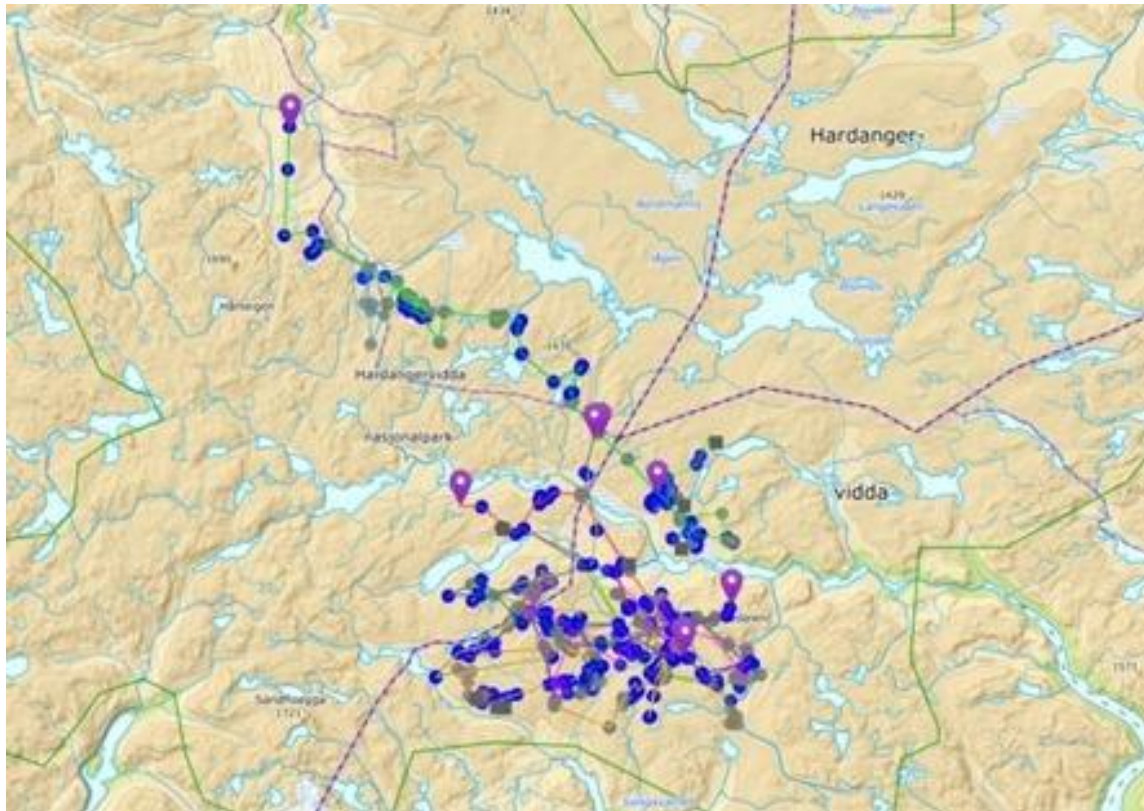
GPS-posisjoner 26. - 31. august.

GPS-posisjoner 1. – 7. september.

GPS-posisjoner 8. – 14. september.

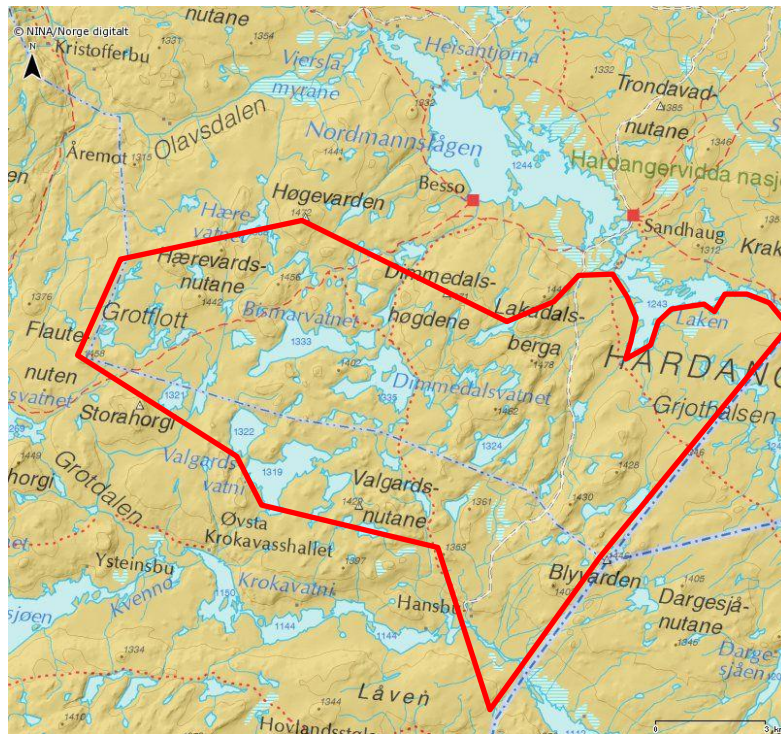
GPS-posisjoner 15. – 22. september.

FREDNINGSSONER

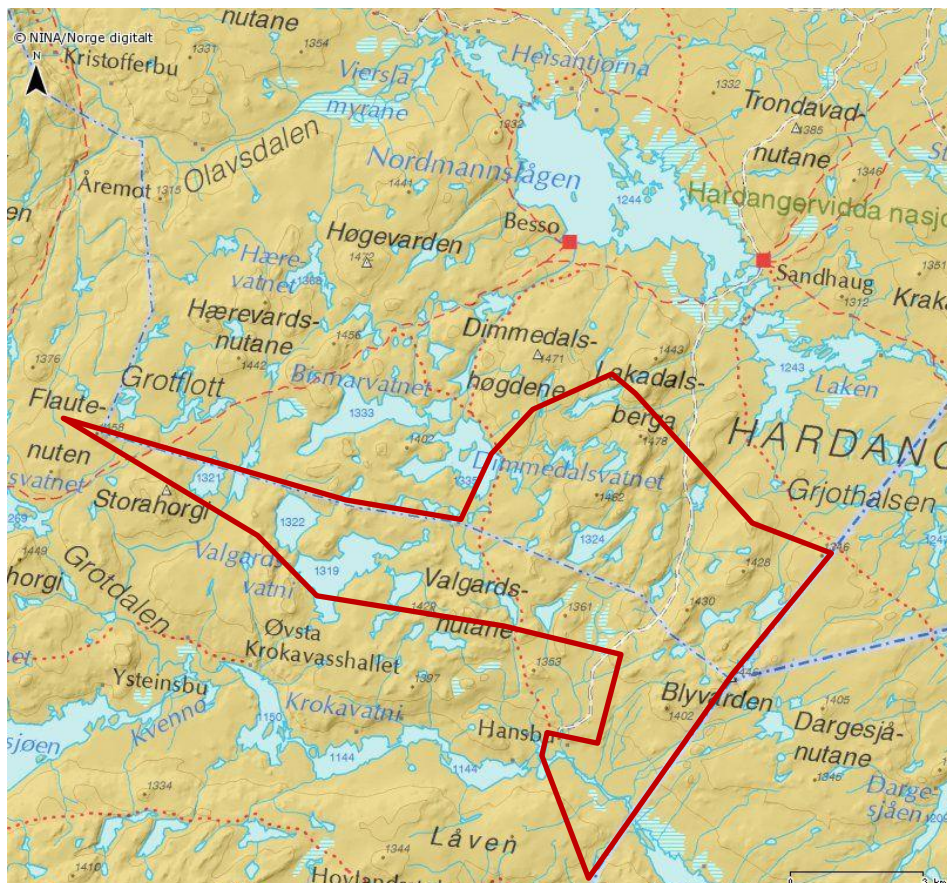
På Hardangervidda har det på enkelte områder vært klare tegn på at jakta kan påvirke dyrenes trekkmuligheter negativt. Dette gjerne langs administrative grenser hvor mange jeger kan jakte og på smale krysningspunkt mellom vann og ved vassdrag. Diskusjonen rundt fredningssoner er ikke ny og på de store statsallmenningene er ulike fredningssoner prøvd ut og praktisert i mange år med ulik erfaring. Meningene er mange, men det er ikke gjort noen vitenskapelig evaluering av fredningssonene eller om det er spesielle områder dyrene møter «motstand» i jakta men ikke ellers av året. NINA har utviklet et analyseverktøy for vurdering av dyrenes trekk og arealbruk ved bruk av data fra merkede dyr. Myndigheten bør finansiere et prosjekt der NINA gjør slike analyser for flere av villreinområdene da problemstillingen er relevant i flere av områdene.

På Hardangervidda er det tre større fredningssoner som er prøvd over mange år (med noe ulik utforming). Dette er fredningssonen mellom Eidfjord og Ullensvang statsallmenning, fredningssonen på Ullensvang statsallmenning sør for Øvsta- og Nedsta Bjørnavatnet, samt ved Havfoss på Opdal Renkompani i Nore og uvdal. Spesielt fredningssonen mellom Eidfjord og Ullensvang synes å ha hatt positivt effekt på å få dyra lenger inn vestover. Fredningssonen er i dag vesentlig mindre og har en helt annen utforming enn opprinnelig. Dette som følge av ulike oppfatninger, spesielt fra jegere som ønsker å jakte der det er etablert fredningssone. Mange har opplevd at den opprinnelige utforming ga for store negative konsekvenser for egen jakt. Opprinnelig sone hadde et prinsipp om at grenser ikke skulle gå på tvers av viktige trekkruiter. Slik er det ikke i dag og dagens fredningssone kan virke noe «spesiell» med tanke på et mål om å åpne trekkveien vestover. Den kan også synes å være noe mindre effektiv, sammenliknet med

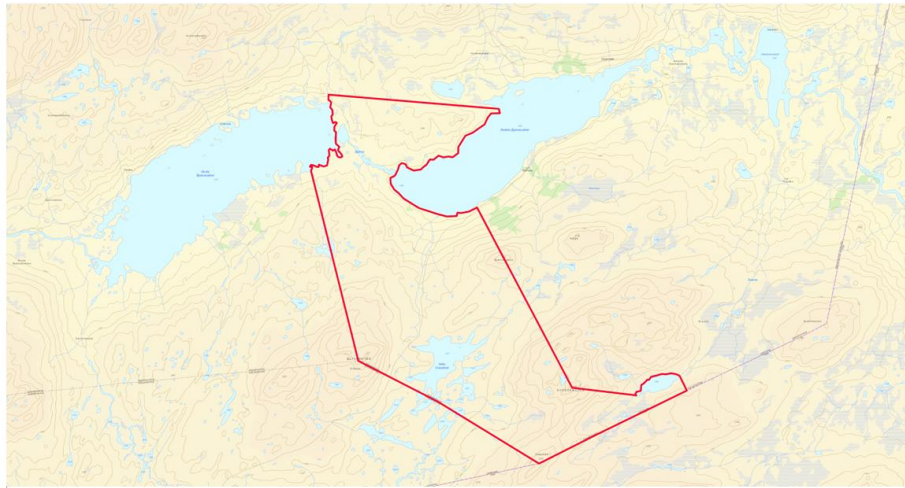
tidligere utforming. Men om det er meningene mange, så en objektiv vurdering ved hjelp av dyreposisjoner hadde vært nyttig.

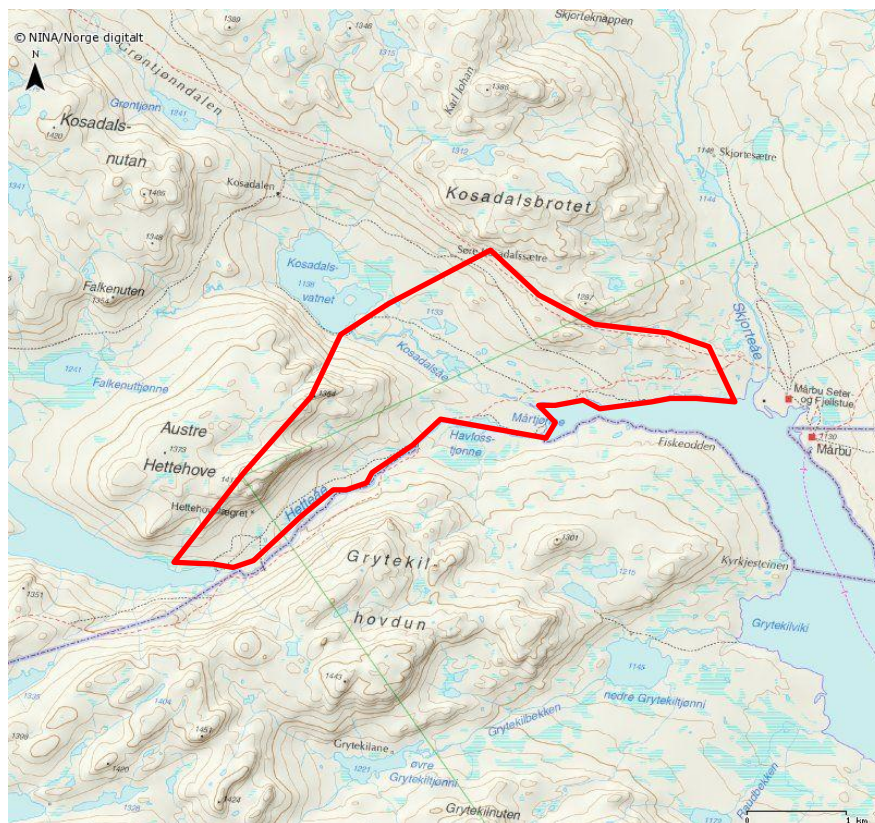
Opprinnelig fredningssone mellom Ullensvang og Eidfjord statsallmenninger etablert i 2013.

Fredningssone mellom Ullensvang statsallmenning og Eidfjord statsallmenning 2024

Fredningssone sør - Ullensvang statsallmenning 2024

Fredningssone ved Havfoss på Opdal Renkompani i Nore og Uvdal 2024.

Villreinutvalet tok i 2024 initiativ til etablering av et nettverk av mange mindre fredningssoner på viktige og trange knutepunkt, bl.a. ved krysningspunkter i vassdrag. Responsen på dette fra valda var imidlertid liten.

Utarbeidet av
Svein Erik Lund